

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Darbdavių grupė

Pramonės konkurencingumas: kaip reaguoti į inovacijų iššūkius

Per pastaruosius 5 metus Europos Sąjungoje prarasta 6 mln. darbo vietų, palyginti su 1 milijonu JAV ir Japonijoje kartu sudėjus. Bendra mokesčių našta Europos Sąjungoje yra 50 proc. didesnė nei JAV ir 30 proc. didesnė nei Japonijoje, o su verslo steigimu susiję administraciniai reikalavimai ES užkrauna 3 kartus didesnę naštą nei šalyse, su kuriomis konkuruojama. ES nėra tokia lanksti inovacijų požiūriu kaip kitos didžiosios ekonomikos, pavyzdžiui, JAV ir kai kurios Azijos šalys. Šį faktą išryškino ekonomikos krizė. Be to, ES valstybių narių požiūris į inovacijas labai skiriasi. Šiomis aplinkybėmis konferencijos, vykusios 2015 m. birželio 15 d. Vilniuje dalyviai diskutavo, kaip inovacijos galėtų būti skatinamos ES lygmeniu, kaip sudaryti palankias sąlygas augimui ir kaip ugdyti atviresnę rizikos priėmimo kultūrą. Taip pat buvo aptariamasi šios pagrindinės temos: kaip Europos bendrovės galėtų pasinaudoti pramonės revoliucijos „Pramonė 4.0“ iniciatyva, kaip pasiekti bendrą europinį požiūrį į inovacijas ir kaip Lietuva galėtų tapti inovatyvesnė.

KAIP SKATINTI INOVACIJAS ES LYGMENIU

Europos verslo sektorius mano, jog laikas iš naujo nustatyti ES prioritetus, į pirmą vietą iškeliant konkurencingumą, geresnio reglamentavimo darbotvarkę ir paramos inovacijoms didinimą. Siekiant pagerinti investavimo į inovacijas sąlygas ir spręsti su tuo susijusius klausimus, turi būti sukurta tinkama sistema. Ši sistema turi apimti šiuos veiksmus:

- sudaryti Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės susitarimą, kad kuo greičiau būtų pagerintas ES įmonių patekimas į JAV rinką, panaikinant tarifines ir netarifines kliūtis;
- pagerinti galimybes gauti finansavimą, ypač MVĮ, sukuriant bankų sąjungą, padidinant bankų skolinimo pajėgumą, taip pat remiant skolinimuisi iš bankų alternatyvas, įskaitant akcinį rizikos kapitalą;
- užtikrinti sklandų ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą atliekant būtinas struktūrines reformas nacionaliniu lygmeniu, mažinant

viešąsias išlaidas ir teikiant pirmenybę investicijoms, o ne didinant mokesčius;

- gerinti skaitmeninimą skatinant sukurti bendrąją skaitmeninę rinką ir pašalinant esamą teisinę fragmentaciją, kadangi tai galėtų iki 2030 m. padidinti ES BVP 2 000 mlrd eurų.

Europos įmonėms daug problemų kelia per lėtas teisėkūros procesas, atsiliekantis nuo spartaus technologijų vystymosi. Bendrąją skaitmeninę rinką numatoma sukurti per 4–5 metus, o per tą laiką ES konkurentai bus išsiveržę toli į priekį. Sprendimus priimančias asmenys turi įsisaugoti, jog tai yra skubu. Europos verslo sektorius turi vilčių, kad teisėkūros tempas galėtų būti paspartintas, kad atitiktų technologijų pažangos tempą. Be to, Europa turėtų atsisakyti perteklinio reglamentavimo, jei tai trukdo kurti inovatyvias technologijas. Dabartiniu metu užsiimti verslu Europoje yra labai brangu, todėl inovatyvios įmonės linkusios perkelti savo veiklą už Europos ribų.

Europa turi atgauti lyderio pozicijas pasaulyje inovacijų srityje, sukurti tinkamas sąlygas investicijoms ir skatinti aktyvesnį universitetų ir įmonių bendradarbiavimą. Be to, ES turi skatinti

pažangų reglamentavimą ir geriau sujungti įgūdžius, praktines žinias ir verslumą.

Europos verslo sektorius pritaria 2015 m. EBPO inovacijų strategijoje išdėstytoms rekomendacijoms ir inovacijų klestėjimui būtinoms 5 sąlygoms:

- kvalifikuota darbo jėga, galinti generuoti naujas idėjas ir technologijas, pateikti jas rinkai ir įgyvendinti darbo vietoje;
- geros verslo sąlygos, taikant visoms ES valstybėms narėms bendras taisykles, ir nuspėjamumas, o ne valstybės subsidijos;
- tvirta, efektyvi žinių kūrimo ir sklaidos sistema užmezgant tvirtus universitetų ir verslo ryšius;
- politika, skatinanti inovacijas ir verslo veiklą, dažnai regionų ar vietos lygmeniu;
- didelis dėmesys valdymui ir įgyvendinimui, kadangi Europai gali būti naudingas horizontalus požiūris ir platesnis tokių programų kaip „Pramonė 4.0“ pasirinkimas.

Be to, siekiant iš tikrųjų skatinti inovacijas, Europa turi keisti savo mąstyseną. Europa turi ugdyti pasirengimą prisiimti riziką, susitaikyti su tuo, kad verslo pradžia gali būti nesėkminga ir palankiai vertinti rizikos kapitalą kaip alternatyvią finansavimo formą.

VIEŠINTI PROGRAMĄ „PRAMONĖ 4.0“

Ketvirtoji pramonės revoliucija yra skaitmeninė, nulemta interneto ir 4 pasaulinių tendencijų: mobiliųjų technologijų, socialinės žiniasklaidos, didžiųjų duomenų ir debesų kompiuterijos, įtakos. Verslininkai turi dėti daugiau pastangų ir prisitaikyti prie šių naujų veiklos būdų, kad taptų konkurencingi, naudodamiesi internetu kaip prekybos kanalu ir prisitaikydami prie šių 4 pasaulinių tendencijų.

„Pramonė 4.0“ prasidėjo kaip Vokietijos pramonės augimo iniciatyva, kuria siekiama naudotis nuolatiniomis technologinėmis inovacijomis. Ji apima prekių, paslaugų ir asmenų horizontalųjį ir vertikalųjį ryšį, komunikaciją ir bendradarbiavimą. Pagrindinė idėja yra ta, kad produktai ir paslaugos gali būti tarpusavyje sujungti ir gali būti sukurtos naujos inovatyvios vertės grandinės. „Pramonė 4.0“ taip pat numato, kad „protingos“ mašinos padidins

našumą ir gamins daug pigiau. Jau vyksta didelio masto vertės grandinės fragmentacija. Tai suteikia MVĮ kur kas svarbesnį vaidmenį vertės grandinėje ir užtikrina pradedančiosioms įmonėms didesnę rinkos dalį.

Be to, vartotojai taps klientais, nes jie galės individualizuoti produktus bei paslaugas ir pateikti konkrečius užsakymus, tiesiogiai tenkinančius jų poreikius. Įmonės galės stebėti, ko pageidauja klientai, ir būti labiau orientuotos į jų poreikių tenkinimą. Todėl ketvirtoji pramonės revoliucija dėmesį skirs ne tik gamybos ir techninėms, bet ir socialinėms inovacijoms. Ji taip pat gali sukurti regionines tiekimo sistemas ir regionines verslo inovacijų ekosistemas, leidžiančias tiekėjams gaminti patiems.

Dabartiniu metu nacionaliniu lygmeniu pradėtos geros iniciatyvos, padedančios įgyvendinti „Pramonė 4.0“ strategiją, ir turėtų būti keičiamasi geriausios praktikos pavyzdžiais. Pavyzdžiui, norint skatinti inovacijas ir pasinaudoti skaitmeninės revoliucijos privalumais, būtinos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės. Papildomą finansavimą gali užtikrinti programa „Horizontas 2020“ – Europos Komisijos inovacijoms skirta pavyzdinė programa.

Šalys ir regionai turi išmokti išmintingai pasirinkti savo „mūšio lauką“ ir identifikuoti sektorius, kuriuose jie gali būti stiprūs. Nustačius prioritetus, rizikos kapitalo ir struktūriniai fondai gali padėti plėtoti pramonės sektorius, kurie galėtų šaliai ar regionui suteikti konkurencinį pranašumą. Be to, įmonės turėtų sukurti sinergiją siekdamos plėtoti inovatyvų verslą. Tuo tikslu jos gali steigti taikomąsias laboratorijas, kuriose IRT bendrovės galėtų susitikti ir pradėti konsultuojamojo ugdymo programas, kad labiau pažengusios įmonės galėtų perduoti savo ekspertinę patirtį.

Europai taip pat reikia tinkamos teisinės sistemos, pavyzdžiui, duomenų apsaugos ir autorių teisių srityse.

BENDRAS EUROPINIS POŽIŪRIS Į INOVACIJAS

Nors svarbu investuoti į technologijų inovacijas, tačiau pačios savaime ekonominės vertės jos neturi. Siekiant

sukurti ekonominę vertę, inovacijos turi patekti į rinką. Šiuo tikslu būtina, jog visi suinteresuotieji asmenys laikytųsi bendradarbiavimu grindžiamo požiūrio. Inovacijos yra ne tik įmonių, bet ir vyriausybių bei švietimo institucijų reikalas. Visi šie trys subjektai turi suprasti vieni kitus ir mokytis produktyviai bendradarbiauti.

Kalbant apie vyriausybes, ES valstybėse narėse skirtingai žiūrima į esamų paradigmos pokyčius. Kai kurios jų vadovaujasi strategija „Pramonė 4.0“ ir palankiai žiūri į inovacijas, o kitos vis dar priešinasi pokyčiams. Europos Komisija ir EESRK turi skleisti informaciją ir skatinti kurti bendrus standartus.

Kad įmonių veikla būtų sėkminga, joms reikia kvalifikuotų žmonių, kurie galėtų suprasti vykstančius technologinius pokyčius ir perimti inovatyvius verslo planus. Ateityje darbo vietos įmonėse skirsis nuo šiandienos darbo vietų. Darbuotojai turėtų dalyvauti skaitmeninėje darbotvarkėje. Todėl mes turime prisitaikyti prie naujų darbo vietų ir modernios, labiau novatoriškos visuomenės poreikių bei suderinti žmonių įgūdžius su šiais poreikiais. Tam reikia geresnio įmonių, universitetų ir mokslinių tyrimų institutų bendradarbiavimo.

Universitetai turėtų tapti verslesniais. Šiuo metu įmonių ir akademinės bendruomenės Europoje ryšys yra nepakankamas. Europa supranta švietimo svarbą, tačiau iki šiol mokslinių tyrimų taikymo lygis yra žemas. Norint, kad padėtis pasikeistų, būtina plėtoti technologijų ir verslo mokyklų partnerystes. Sukūrus tokias partnerystes, technines disciplinas studijuojantys jaunuoliai geriau suprastų, ko reikia įmonėms ir ko reikia sėkmingam dalyvavimui rinkoje. Didesnis studentų skaičius mažiau bijotų rizikuoti, juos labiau trauktų karjera privačiame sektoriuje, o ne mokslo įstaigoje, ir jie būtų labiau linkę imtis inovatyvaus verslo.

Be to, profesinės sąjungos neturėtų būti nepatiklios inovacijų atžvilgiu. Jos turėtų bendradarbiauti, o ne būti priešiškos nusiteikusios ir konfrontuoti. Profesinės sąjungos turi dirbti kartu su darbdaviais siekiant vykdyti inovacijoms ir strategijai „Pramonė 4.0“ palankią politiką, kadangi būtent šioje srityje bus kuriamos ateities darbo vietos.

Įmonės taip pat turi būti tikros, kad jos gali sukurti aplinką, kurioje darbuotojai būtų motyvuoti ir galėtų geriau pritaikyti savo žinias, įgūdžius, kūrybingumą ir patirtį. Siekiant skatinti naujovių diegimą darbo vietose, įmonės privalo sudaryti geras sąlygas ir taikyti tinkamą žmogiškųjų išteklių valdymą.

INOVACIJOS LIETUVOJE

Šiuo metu Lietuva inovacijų srityje užima vidutinę padėtį. Pramonė mažiau investuoja į mokslinius tyrimus ir vystymą nei kitos Baltijos valstybės ir yra žemiau ES vidurkio. Mokslininkai negali pasiūlyti pramonei tinkančių mokslinių tyrimų. Be to, nepaisant to, kad Lietuva gali didžiuotis didele žmonių su aukštuju išsilavinimu dalimi, tačiau tie, kurie siekia aukštojo mokslo Lietuvoje, yra labiau linkę rinktis ne tiksluosius, o socialinius mokslus, o tai reiškia, kad jų indėlis kuriant naujas technologijas yra ribotas.

Kalbant apie finansavimą, Lietuvai reikia pritraukti daugiau rizikos kapitalo. Daugiausia rizikos kapitalo į Lietuvą patenka iš JAV ar Izraelio. Dažnai rizikos kapitalą pritraukusios pradedančiosios įmonės (vadinamieji startuoliai) verslą perkelia į užsienį, ypač į Silicio slėnį. Tikimasi, kad kapitalo rinkų sąjunga padidins rizikos kapitalo apimtį ES. Rizikos kapitalo fondų steigimas Lietuvoje turėtų padidinti startuolių galimybes gauti finansinio kapitalo. Lietuvos verslo sektorius tikisi, kad bus sudarytas TPIP susitarimas, suteiksiantis JAV galimybę lanksčiau finansuoti Lietuvos bendroves.

Teigiamas aspektas yra tas, kad pramonė sudaro 20 proc. šalies BVP, o Lietuva yra vienintelė Europos šalis, kurioje pramonė augo per pastaruosius 10 metų. Nedidelių inovacijų reikia struktūros ir valdymo procesuose, tačiau inovacijų strategijoje nebūtinai jokie esminiai pokyčiai. Jau yra nustatyti pakeitimai, kuriuos reikia padaryti, tačiau pirmiausia reikia, pasitelkus reklamos kampanijas, didinti techninės srities doktorantūros studijas baigusiu jaunuolių skaičių. Lietuva taip pat jau gali pasigirti didele sėkme, pasinaudojusi savo santykinu pranašumu lazerių ir biotechnologijų srityse.

Lietuvos
pramonininkų
konfederacija

Šis dokumentas yra diskusijos tema „Pramonės konkurencingumas: kaip reaguoti į inovacijų iššūkius?“, įvykusios 2015 m. birželio 15 d. Vilniuje, santrauka. Šis susitikimas buvo organizuotas kartu su Lietuvos pramonininkų konfederacija.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Darbdavių grupė

Apie Darbdavių grupę

Darbdavių grupę sudaro verslininkai ir pramonės, prekybos, paslaugų ir žemės ūkio sektoriuose veikiančių verslo asociacijų atstovai iš visų 28 ES valstybių narių. Jos nariai nuoširdžiai stengiasi savo patirtimi praturtinti Europos projektą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas – vienintelė Europos institucija, vienijanti verslininkus ir aktyviai savo šalies ekonominiame ir socialiniame gyvenime dalyvaujančius žmones. Mūsų dėka verslininkų nuomonė girdima visoje Europoje.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Leidinio atsakingoji redakcija: Vizitų ir leidinių tarnyba
EESC-2015-54-LT
www.eesc.europa.eu

© Europos Sąjunga, 2015
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Print
QE-01-15-497-LT-C
ISBN 978-92-830-2831-4
doi:10.2864/99490

Online
QE-01-15-497-LT-N
ISBN 978-92-830-2833-8
doi:10.2864/290369

LT